

**ĐẠI HỌC THÁI NGUYÊN
TRƯỜNG ĐẠI HỌC KINH TẾ VÀ QUẢN TRỊ KINH DOANH**

TRẦN PHẠM VĂN CƯỜNG

**MỐI QUAN HỆ GIỮA TIẾP CẬN NGUỒN NƯỚC,
CHIẾN LƯỢC SẢN XUẤT VÀ THU NHẬP CỦA HỘ NÔNG DÂN
TẠI XÃ NẠM BÚNG VÀ SUỐI GIÀNG, HUYỆN VĂN CHẤN,
TỈNH YÊN BÁI**

LUẬN VĂN THẠC SĨ KINH TẾ

THÁI NGUYÊN, NĂM 2008

**ĐẠI HỌC THÁI NGUYÊN
TRƯỜNG ĐẠI HỌC KINH TẾ VÀ QUẢN TRỊ KINH DOANH**

TRẦN PHẠM VĂN CƯỜNG

**MỐI QUAN HỆ GIỮA TIẾP CẬN NGUỒN NƯỚC,
CHIẾN LƯỢC SẢN XUẤT VÀ THU NHẬP CỦA HỘ NÔNG DÂN
TẠI XÃ NẬM BÚNG VÀ SUỐI GIÀNG, HUYỆN VĂN CHẤN,
TỈNH YÊN BÁI**

Chuyên ngành: KINH TẾ NÔNG NGHIỆP

Mã số: 60.31.10

LUẬN VĂN THẠC SỸ KINH TẾ

Người hướng dẫn khoa học: PGS.TS. Trần Chí Thiện

THÁI NGUYÊN, NĂM 2008

LỜI CAM ĐOAN

Tôi xin cam đoan đây là công trình nghiên cứu độc lập của riêng tôi. Các số liệu và kết quả nêu trong luận văn là trung thực và chưa từng được công bố trong bất kỳ công trình nào khác. Các số liệu trích dẫn trong quá trình nghiên cứu đều được ghi rõ nguồn gốc.

Tác giả luận văn

Lời cảm ơn

Để hoàn thành Luận văn này, tôi xin chân thành cảm ơn các thầy cô giáo trong trường Đại học Kinh tế và Quản trị Kinh doanh - Đại học Thái Nguyên và các thầy cô giáo giảng dạy trong 3 năm qua đã trang bị cho chúng tôi những tri thức khoa học, xã hội học và đạo đức, đó là những nền tảng lý luận khoa học cho tôi trong việc tiến hành nghiên cứu đề tài này. Cảm ơn các bạn cùng lớp Cao học K2 Kinh tế nông nghiệp đã đóng góp ý kiến giúp đỡ tôi trong quá trình thực hiện đề tài.

Đặc biệt, tôi xin gửi lời cảm ơn chân thành tới thầy giáo, Phó giáo sư - tiến sĩ Trần Chí Thiện - người đã trực tiếp hướng dẫn, chỉ bảo tôi trong suốt quá trình thực hiện đề tài, những ý kiến, nhận xét của thầy đã giúp tôi có thể hoàn thành được luận văn.

Tôi cũng xin cảm ơn TS.Damien Jourdan, trung tâm nghiên cứu phát triển nông nghiệp Quốc tế (Pháp), đã có nhiều ý kiến cố vấn cho luận văn.

Tôi cũng xin cảm ơn Viện nghiên cứu lúa Quốc tế IRRI, đã tài trợ một phần cho quá trình nghiên cứu.

Qua đây, tôi xin trân thành cảm ơn phòng nông nghiệp huyện Văn Chấn, UBND xã Nậm Búng, Suối Giàng - huyện Văn Chấn - tỉnh Yên Bái đã tạo mọi điều kiện thuận lợi nhất giúp đỡ tôi hoàn thành nhiệm vụ trong thời gian nghiên cứu đề tài.

Đồng thời tôi cũng xin gửi lời cảm ơn tới toàn thể người dân trên địa bàn xã Nậm Búng - Suối Giàng.

Tôi xin trân thành cảm ơn!

Thái Nguyên, tháng 11 năm 2008

Người thực hiện

Trần Phạm Văn Cương

MỤC LỤC

Lời cảm ơn	
Lời cam đoan	
Mục lục	
Danh mục các sơ đồ, bảng biểu	
PHẦN MỞ ĐẦU	1
1. Tính cấp thiết của đề tài nghiên cứu	1
2. Mục tiêu nghiên cứu của đề tài	4
2.1. Mục tiêu chung.....	4
2.2. Mục tiêu cụ thể.....	4
3. Đối tượng và phạm vi nghiên cứu của đề tài	4
3.1. Đối tượng nghiên cứu	4
3.2.1. Không gian nghiên cứu	4
3.2.2. Thời gian nghiên cứu	5
4. Đóng góp mới của luận văn	5
5. Bố cục của luận văn	5
Chương 1. TỔNG QUAN TÀI LIỆU NGHIÊN CỨU VÀ PHƯƠNG PHÁP NGHIÊN CỨU	6
1.1. Cơ sở khoa học của đề tài	6
1.1.1. Lý luận cơ bản về chiến lược và chiến lược sản xuất.....	6
1.1.1.1. <i>Quan điểm về chiến lược</i>	6
1.1.1.2. <i>Các đặc tr- ng của chiến l- ợc</i>	8
1.1.1.3. <i>Chiến lược sản xuất</i>	10
1.1.2. Khái quát về đồng bào dân tộc Mông tại Việt Nam	11
1.1.2.1. <i>Giới thiệu chung về người Mông ở Việt Nam</i>	11
1.1.2.2. <i>Một số nét khái quát về sinh hoạt kinh tế văn hoá của</i> <i>người Mông</i>	12

1.1.3. Khái quát về đồng bào dân tộc Dao ở Việt Nam	16
1.1.3.1. Giới thiệu chung về người Dao ở Việt Nam	16
1.1.3.2. Một vài nét trong hoạt động sản xuất và đời sống của dân tộc Dao	18
1.1.3.3. Vai trò của người phụ nữ Dao trong đời sống và sản xuất ...	21
1.2. Cơ sở thực tiễn	23
1.2.1. Quan điểm của Đảng và Nhà nước về phát triển cộng đồng dân cư vùng dân tộc miền núi	23
1.2.2. Thu nhập và sự cần thiết phải xây dựng chiến lược sản xuất cho hộ nông dân ở khu vực trung du miền núi phía Bắc	25
1.2.3. Thực trạng đời sống của người dân ở Yên Bái	27
1.3. Phương pháp nghiên cứu.....	29
1.3.1. Phương pháp tiếp cận.....	29
1.3.2. Phương pháp nghiên cứu cụ thể.....	31
1.3.2.1. Chọn địa điểm nghiên cứu	31
1.3.2.2. Phương pháp thu thập thông tin	32
1.3.2.3. Phương pháp tổng hợp, xử lý số liệu	32
1.3.2.4. Phương pháp phân tích	33
Chương 2. PHÂN TÍCH SỰ THAY ĐỔI PHƯƠNG THỨC SẢN XUẤT VÀ THU NHẬP DO TIẾP CẬN NGUỒN NƯỚC CỦA NGƯỜI DÂN TẠI NẠM BÚNG VÀ SUỐI GIÀNG.....	36
2.1. ĐẶC ĐIỂM ĐỊA BÀN NGHIÊN CỨU	36
2.1.1. Đặc điểm điều kiện tự nhiên huyện Văn Chấn	36
2.1.1.1. Vị trí địa lý 2 xã Nậm Búng - Suối Giàng.....	36
2.1.1.2. Đặc điểm khí hậu, thủy văn của Nậm Búng - Suối Giàng	37
2.1.1.3. Đặc điểm địa hình, đất đai 2 xã	39
2.1.1.4. Tài nguyên nước tại 2 xã.....	42
2.2. Thông tin chung về các hộ điều tra tại 2 xã	44

2.3. Mỗi quan hệ giữa khả năng tiếp cận nguồn nước, chiến lược sản xuất và thu nhập của hộ tại nậm búng - suối giàng	48
2.3.1. Quan hệ giữa khả năng tiếp cận nguồn nước, chiến lược sản xuất và thu nhập của hộ tại Nậm Búng	52
2.3.1.1. Nhóm I: “ <i>Những hộ gia đình lớn - thu nhập thấp</i> ”	54
2.3.1.2. Nhóm II: “ <i>Những hộ gia đình lớn - thu nhập cao</i> ”	56
2.3.1.3. Nhóm III: “ <i>Những hộ gia đình nhỏ - thu nhập thấp</i> ”	58
2.3.1.4. Nhóm IV: “ <i>Những hộ gia đình nhỏ - thu nhập cao</i> ”	60
2.3.2. Quan hệ giữa khả năng tiếp cận nguồn nước, chiến lược sản xuất và thu nhập của hộ tại Suối Giàng	69
2.3.2.1. Nhóm I: “ <i>Những hộ gia đình lớn - thu nhập thấp</i> ”	72
2.3.2.2. Nhóm II: “ <i>Những hộ gia đình lớn - thu nhập cao</i> ”	73
2.3.2.3. Nhóm III: “ <i>Những hộ gia đình nhỏ - thu nhập thấp</i> ”	75
2.3.2.4. Nhóm IV: “ <i>Những hộ gia đình nhỏ - thu nhập cao</i> ”	76
2.3.3. Ảnh hưởng của khả năng tiếp cận nguồn nước đến thu nhập của hộ	84
2.3.3.1. Ảnh hưởng của khả năng tiếp cận nguồn nước đến thu nhập của hộ tại Nậm Búng	84
2.3.3.2. Ảnh hưởng của khả năng tiếp cận nguồn nước đến thu nhập của hộ tại Suối Giàng	87
KẾT LUẬN CHƯƠNG II	91
Chương 3. MỘT SỐ GIẢI PHÁP NHẪM NÂNG CAO THU NHẬP CHO NGƯỜI DÂN TẠI NẬM BÚNG, SUỐI GIÀNG	92
3.1. Khái quát chung	92
3.1.1. Các chính sách vĩ mô của Nhà nước	93
3.1.1.1. Chính sách về đất đai	93
3.1.1.2. Các chính sách tài chính và tín dụng	94
3.1.1.3. Phát triển nguồn nhân lực	95

3.1.2. Các biện pháp trực tiếp của Nhà nước đối với hai xã.....	95
3.1.2.1. Tăng năng suất cây lương thực, đặc biệt là cây lúa và cây chè ..	95
3.1.2.2. Đa dạng hóa sản xuất kinh doanh	96
3.1.2.3. Thương mại hoá sản phẩm.....	96
3.1.2.4. Cải thiện cơ sở hạ tầng cơ sở	96
3.1.2.5. Các giải pháp về khuyến nông, khuyến lâm và phát triển cộng đồng	97
3.1.2.6. Khuyến khích xây dựng nền kinh tế nông nghiệp đa ngành ..	98
3.1.2.7. Áp dụng khoa học và công nghệ mới	98
3.2. Giải pháp về tiếp cận nguồn nước.....	99
3.2.1. Tầm quan trọng của tiếp cận nguồn nước đối với sản xuất	99
3.2.2. Trở ngại của nông dân khi tiếp cận nguồn nước.....	100
3.2.3. Giải pháp tăng khả năng tiếp cận nguồn nước cho người nông dân.....	101
KẾT LUẬN CHƯƠNG III	110
KẾT LUẬN VÀ KIẾN NGHỊ.....	111
TÀI LIỆU THAM KHẢO	113
Phụ lục	

DANH MỤC CÁC BẢNG

Bảng 01: Tình hình sử dụng đất đai trên địa bàn 2 xã Nậm Búng, Suối Giàng năm 2007	39
Bảng 02: Tình hình sở hữu đất của hộ năm 2007	41
Bảng 03: Xuất xứ hộ sinh sống tại Nậm Búng - Suối Giàng	45
Bảng 04: Dân số và lao động của nhóm hộ điều tra	48
Bảng 05: Trình độ học vấn và ngôn ngữ của nhóm hộ điều tra	48
Bảng 06: Diện tích đất đai đang quản lý và sử dụng của nhóm hộ điều tra	49
Bảng 07: Tình hình chăn nuôi của nhóm hộ điều tra	49
Bảng 08: Tài sản của nhóm hộ điều tra	50
Bảng 09: Sử dụng giống và phân bón của nhóm hộ điều tra	50
Bảng 10: Sử dụng thuốc trừ sâu, diệt cỏ của nhóm hộ điều tra	51
Bảng 11: Năng suất, sản lượng và mua, bán lúa, ngô của nhóm hộ điều tra	51
Bảng 12: Số hộ trong nhóm phân tích	52
Bảng 13: Tình hình dân số và lao động theo các nhóm	52
Bảng 14: Trình độ học vấn của các nhóm	53
Bảng 15: Diện tích đất đai đang quản lý và sử dụng của các nhóm	53
Bảng 16: Tình hình tài sản và chăn nuôi của các nhóm	53
Bảng 17: Đặc trưng cơ bản của nhóm hộ	62
tại Nậm Búng - Văn Chấn - Yên Bái	62
Bảng 18: Nguồn thu của hộ từ bán sản phẩm ngành trồng trọt và chăn nuôi	67
Bảng 19: Số hộ trong nhóm phân tích	69
Bảng 20: Tình hình dân số và lao động theo các nhóm	70
Bảng 21: Trình độ học vấn của các nhóm	70
Bảng 22: Diện tích đất đai đang quản lý và sử dụng của các nhóm	71

Bảng 23: Tình hình tài sản và chăn nuôi của các nhóm Suối Giàng - Văn Chấn - Yên Bái	78
Bảng 25: Nguồn thu của hộ từ bán sản phẩm ngành trồng trọt và chăn nuôi.....	82
Bảng 26: Kết quả phân tích hồi quy các nhân tố ảnh hưởng thu nhập của các hộ tại Nậm Búng	84
Bảng 27: Kết quả phân tích hồi quy các nhân tố ảnh hưởng thu nhập của các hộ tại Suối Giàng	87

DANH MỤC CÁC BIỂU

Sơ đồ 01: Nguồn thu bình quân của hộ từ bán sản phẩm nông nghiệp và lương, phụ cấp	68
---	----